

Taikus judėjimas už gyvosios gamtos išsaugojimą VŠĮ „Girių inspekcija“

Kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius, tel. +37067934089, el.paštas: giriuinspekcija@gmail.com
LT487189900010700257

Adresatai:

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai (Per TAIS)

Kopija:

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai;
Nacionalinei žemės tarnybai prie Aplinkos ministerijos;
Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui;
Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos;
Lietuvos savivaldybių asociacijai

**PASTABOS IR PASIŪLYMAI
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAISVŲJŲ EKONOMINIŲ ZONŲ PAGRINDŲ
ĮSTATYMO NR. I-976 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LYDINČIŲJŲ
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ**

2026 m. gegužės 31 d. Nr. GI-2026-05-31-01

Vilnius

VŠĮ „Girių inspekcija“, veikianti viešojo intereso – gyvosios gamtos, miškų, biologinės įvairovės ir visuomenės teisės dalyvauti aplinkosaugos sprendimų priėmimo – gynimo pagrindu, teikia papildomas pastabas dėl Lietuvos Respublikos laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymo Nr. I-976 pakeitimo įstatymo projekto ir jį lydinčių Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 9 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo, Pelno mokesčio įstatymo ir Muitinės įstatymo pakeitimų projektų, paskelbtų TAIS sistemoje: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/f55e37d04e0d11f18091f24c9e0d719a>.

Pastabos teikiamos ne ginčijant poreikį aiškiau reglamentuoti laisvųjų ekonominių zonų veiklą, o siekiant, kad LEZ steigimo, plėtros, žemės nuomos ir veiklos tęstinumo reguliavimas nebūtų grindžiamas vien investicijų ir infrastruktūros logika, bet aiškiai įtvirtintų aplinkos apsaugos, gamtinės aplinkos išsaugojimo, saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų, miškų, kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių, [inventorizuotų Europos Bendrijos svarbos buveinių, įskaitant dar ministro įsakymu nepatvirtintas buveines](#), sengirių, potencialių sengirių, brandžių ir perbrendusių medynų, želdynų, vandens telkinių, kraštovaizdžio ir visuomenės dalyvavimo saugiklius.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 ir 54 straipsniai įtvirtina valstybės ir kiekvieno asmens pareigą saugoti aplinką ir draudimą niokoti žemę, jos gelmes, vandenį, orą, augaliją ir gyvūniją. Orhuso konvencija įtvirtina visuomenės teisę gauti informaciją apie aplinką, dalyvauti priimanant su aplinka susijusius sprendimus ir ginti šias teises. Todėl valstybei svarbių ekonominių projektų reguliavimas negali palikti aplinkosauginių klausimų vien vėlesniems, fragmentiškiems procesams, jeigu jau LEZ steigimo ar plėtros stadijoje galima nustatyti reikšmingą poveikį gamtai, kraštovaizdžiui ar bendruomenėms.

Pagrindinė pastabų kryptis. Neprieštaraujame poreikiui aiškiau reglamentuoti LEZ teisinį reguliavimą, tačiau siūlome įstatymo projekte aiškiai įtvirtinti gamtosauginius, žemės naudojimo ir teritorijų planavimo saugiklius. Naujos LEZ, esamų LEZ ribų keitimas, plėtra ir susijęs valstybinės žemės naudojimas turi būti nukreipiami pirmiausia į jau urbanizuotas, pramonines, sandėliavimo ar

kitaip pažeistas teritorijas, o ne į miško žemę, saugomas teritorijas, „Natura 2000“ teritorijas, gamtinį karkasą, vertingas buveines, kertines ir potencialias kertines miško buveines, inventorizuotas EB svarbos buveines, įskaitant tas, kurioms apsaugos tikslai ar ribos dar nėra patvirtinti ministro įsakymu, šlapynes, rekreacines teritorijas, ažuolų ir kitų plačialapių medynus, teritorijas su brandžiais želdiniais, sengirių ar potencialių sengirių požymių turinčius miškus, taip pat 100 metų ir vyresnius medynus, o ypač 130 metų ir vyresnius medynus, kurie jau gali būti pasiekę arba artėti prie sengirės bruožų formavimosi stadijos.

Šiame dokumente „jautriomis gamtinėmis teritorijomis“ laikome ne tik formaliai saugomas teritorijas, bet ir tas teritorijas, kurių ekologinė vertė jau matoma valstybės ar viešuose duomenų sluoksniuose arba gali būti nustatyta pagal gamtinius požymius: kertines ir potencialias kertines miško buveines, inventorizuotas Europos Bendrijos svarbos buveines, įskaitant 2007–2015 m. inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, saugomų rūšių buveines, ažuolų ir kitų plačialapių medynus, sengirių, potencialių sengirių, pirmykščių ar mažai ūkinės veiklos paveiktų miškų požymių turinčius plotus, taip pat 100 metų ir vyresnius, o prioritetiškai 130 metų ir vyresnius medynus. Šios teritorijos neturėtų būti traktuojamos kaip „laisvos“ plėtrai vien todėl, kad joms dar nėra nustatytas galutinis saugomos teritorijos statusas.

Prašome papildyti LEZPI projektą pareiga kiekvienu konkrečiu LEZ steigimo, ribų keitimo, plėtos ar besiribojančio valstybinės žemės sklypo nuomos be aukciono atveju gauti Aplinkos ministerijos, Nacionalinės žemės tarnybos, o jautriose teritorijose – ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos arba atitinkamos saugomos teritorijos direkcijos išvadas.

Atsižvelgdami į tai, siūlome projektą tikslinti žemiau nurodytomis kryptimis.

1. Dėl įstatymo tikslo papildymo aplinkos apsaugos ir viešojo intereso saugikliais

Problema. Nepritariame, kad įstatymo tikslas būtų apibrėžiamas vien kaip palankių mokesčių, muitų ir ūkinės veiklos sąlygų sudarymas. LEZ teritorijos daro ilgalaikį poveikį žemės naudojimui, infrastruktūros plėtrai, kraštovaizdžiui, vandens režimui, želdynams, miškams ir vietos bendruomenėms. Todėl įstatymo tikslas turi aiškiai nurodyti, kad investicijų skatinimas vykdomas nepažeidžiant aplinkos apsaugos ir visuomenės dalyvavimo reikalavimų.

Dabartinė projekto formulotė. Projekto 1 straipsniu nauja redakcija dėstomo Laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Įstatymo tikslas – sudaryti laisvosiose ekonominėse zonose palankias mokesčių, muitų, ūkinės veiklos sąlygas ūkio subjektams steigti laisvosiose ekonominėse zonose ūkio subjektus, vykdančius gamybos, eksporto, paslaugų, finansų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos, prekybos bei kitą šiame įstatyme nedraudžiamą veiklą vykdančius ūkio subjektus, skatinti investicijas, steigti naujas darbo vietas ir veikti laisvosiose ekonominėse zonose įsteigtiems ūkio subjektams.“

Siūloma redakcija. Pakeisti 1 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Įstatymo tikslas – sudaryti laisvosiose ekonominėse zonose palankias mokesčių, muitų ir ūkinės veiklos sąlygas ūkio subjektams, skatinti investicijas ir naujų darbo vietų kūrimą, kartu užtikrinant, kad laisvųjų ekonominių zonų steigimas, plėtra ir veikla nepažeistų aplinkos apsaugos, saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų, miškų, želdynų, vandens telkinių, kraštovaizdžio apsaugos, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo, visuomenės sveikatos ir suinteresuotos visuomenės dalyvavimo reikalavimų.“

2. Dėl informacijos, kuri privalo būti pateikta prieš steigiant naują LEZ, ir privalomų institucijų išvadų

Problema. Projekte numatyta, kad siūlyme steigti zoną turi būti nurodomos teritorijos ribos, terminas, žemės valdytojų pritarimai, informacija apie savininkų informavimą, nacionalinio saugumo

zonas ir infrastruktūros sąnaudas. Tačiau nėra reikalavimo pateikti duomenis apie saugomas teritorijas, „Natura 2000“, Europos Bendrijos svarbos buveines, miško žemę, želdynus, vandens telkinius, potvynių ar kitus aplinkosauginius apribojimus ir nėra reikalavimo paaiškinti, ar atliktas ar reikalingas SPAV, PAV ar „Natura 2000“ reikšmingumo vertinimas.

Tai yra esminė spraga, nes sprendimas steigti LEZ ir nustatyti jos teritoriją gali sukurti stiprų politinį bei teisinį spaudimą vėlesniuose procesuose. Viešojo intereso požiūriu aplinkosauginiai konfliktai turi būti identifikuojami ankstyviausioje stadijoje, o ne tada, kai teritorija jau įtvirtinta įstatymo priede.

Taip pat nėra aiškiai nustatyta pareiga pateikti kompetentingų aplinkos apsaugos ir žemės naudojimo institucijų išvadas dėl konkrečios teritorijos tinkamumo aplinkos apsaugos, žemės naudojimo, teritorijų planavimo, miškų, želdynų, saugomų teritorijų, „Natura 2000“, gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio požiūriu.

Tai svarbu ir dėl to, kad Nacionalinė žemės tarnyba derinimo pažymoje jau kėlė klausimą, jog nėra aišku, kaip turi būti gaunami valstybinės žemės patikėtinio ar savivaldybės pritarimai, kokie dokumentai turi būti pateikti ir kokiais atvejais patikėtinis turėtų pritarti ar atsisakyti pritarti zonos steigimui. Į šią pastabą neatsižvelgta. Taip pat neatsižvelgta į pastabą dėl valstybinės žemės patikėtinio ir teritorijų planavimo / žemės valdos projektų rengimo subjektų aiškumo.

Dabartinė projekto formuluotė. Projekto 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Ministerijos Vyriausybei teikiamame siūlyme įsteigti zoną turi būti nurodyti 1–6 punktuose išvardyti duomenys, tarp jų teritorijos ribos, veiklos terminas, žemės valdytojų pritarimai, savininkų informavimas, nacionalinio saugumo zonos ir infrastruktūros sąnaudos.

Siūloma redakcija. Papildyti 3 straipsnio 2 dalį naujais 7, 8 ir 9 punktais:

„7) informacija apie planuojamoje zonos teritorijoje ir jos gretimybėse esančias saugomas teritorijas, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas, Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines ir rūšių buveines, įskaitant inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, kertines ir potencialias kertines miško buveines, saugomų rūšių radavietes ir buveines, qžuolų ir kitų plačialapių medynus, miško žemę, sengirių, potencialių sengirių, pirmykščių ar mažai ūkinės veiklos paveiktų miškų požymių turinčius plotus, 100 metų ir vyresnius medynus, ypač 130 metų ir vyresnius medynus, brandžius želdinius, vandens telkinius, paviršinio ir požeminio vandens apsaugos zonas, kultūros paveldo objektus, gamtinio karkaso teritorijas ir kitus teisės aktuose nustatytus aplinkosauginius ar teritorijų naudojimo apribojimus;“

„8) informacija apie tai, ar planuojamos zonos steigimui, teritorijos ribų nustatymui, infrastruktūros plėtrai ar planuojamai ūkinei veiklai reikalingas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymas ar kitos pagal aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus privalomos procedūros, taip pat informacija apie svarstytas alternatyvias teritorijas ir motyvus, kodėl pasirinkta mažiausią poveikį aplinkai daranti alternatyva;“

„9) Aplinkos ministerijos ir Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos išvados dėl planuojamos zonos teritorijos atitikties aplinkos apsaugos, žemės naudojimo, teritorijų planavimo, miškų, želdynų, saugomų teritorijų, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“, gamtinio karkaso, kraštovaizdžio ir viešojo intereso reikalavimams. Kai planuojama zona ar jos plėtra patenka į saugomą teritoriją, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritoriją, jų artimą aplinką, gamtinį karkasą, kertinę ar potencialią kertinę miško buveinę, inventorizuotą EB svarbos buveinę, įskaitant dar ministro įsakymu nepatvirtintą buveinę, arba gali daryti poveikį saugomoms rūšims, buveinėms, gamtos paveldo objektams, miškui, qžuolų ir kitų plačialapių medynams, 100 metų ir vyresniems medynams, ypač 130 metų ir vyresniems medynams, sengirių ar potencialių sengirių požymių

turintiems miškams ar brandiems želdiniams, papildomai pateikiama Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos arba atitinkamos saugomos teritorijos direkcijos išvada.“

Taip pat siūlome papildyti LEZPI projekto 3 straipsnį nauja dalimi:

„Šio straipsnio 2 dalies 9 punkte nurodytos išvados privalomos ir keičiant zonos ribas, plečiant zonos teritoriją ar pratęsiant zonos veiklos terminą, jeigu toks sprendimas gali lemti naujų teritorijų naudojimą, žemės pagrindinės naudojimo paskirties ar naudojimo būdo keitimą, infrastruktūros plėtrą ar poveikį aplinkai.“

3. Dėl LEZ teritorijų atrankos: prioritetas pažeistoms ir urbanizuotoms teritorijoms

Problema. LEZPI projekto tikslas siejamas su investicijų skatinimu ir LEZ plėtra, tačiau įstatymo projekte nėra aiškaus principo, kad LEZ steigimas ir plėtra pirmiausia turi būti nukreipiami į jau pažeistas ar urbanizuotas teritorijas. Tai sukuria riziką, kad LEZ plėtrai gali būti pasirenkamos gamtinės teritorijos, miško žemė, gamtinio karkaso teritorijos ar kitos ekologiniu požiūriu vertingos teritorijos, jeigu jų apsauga nebus aiškiai įtvirtinta jau specialiajame LEZ reguliavime.

Siūloma redakcija. Papildyti LEZPI projekto 3 straipsnį nauja dalimi:

„Steigiant zoną, keičiant jos ribas ar plečiant zonos teritoriją, prioritetas teikiamas jau urbanizuotoms, pramoninėms, sandėliavimo, buvusioms karinėms ar kitaip pažeistoms teritorijoms. Zona ar jos plėtra į miško žemę, saugomas teritorijas, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas, gamtinio karkaso teritorijas, Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines, įskaitant inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, kertines ir potencialias kertines miško buveines, šlapynes, rekreacines teritorijas, vandens telkinių apsaugos zonas ir pakrantės apsaugos juostas, qžuolų ir kitų plačialapių medynus, teritorijas su brandžiais želdiniais, sengiriu, potencialių sengiriu, pirmykščiu ar mažai ūkinės veiklos paveiktų miškų požymių turinčius plotus, 100 metų ir vyresnius medynus, o ypač 130 metų ir vyresnius medynus, gali būti nukreipiama tik išimtiniais atvejais, kai atlikta alternatyvų analizė, teisės aktų nustatytos poveikio aplinkai vertinimo, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ar kitos privalomos procedūros ir motyvuotai nustatyta, kad nėra mažesnį poveikį aplinkai darančios alternatyvos.“

4. Dėl „valstybei svarbaus projekto“ statuso ir aplinkosauginių procedūrų neapėjimo

Problema. Projekto 3 straipsnio 7 dalyje nurodoma, kad zona laikoma valstybei svarbiu projektu. Toks statusas neturi būti suprantamas kaip pagrindas silpninti aplinkosaugines procedūras, mažinti alternatyvų vertinimą ar riboti visuomenės dalyvavimą. Siekiant išvengti klaidingo taikymo, įstatyme būtina aiškiai įrašyti, kad valstybei svarbaus projekto statusas nepanaikina pareigos atlikti visas aplinkosaugines procedūras ir neleidžia bloginti saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų ar kitų gamtinių vertybių apsaugos.

Dabartinė projekto formuluotė. Projekto 3 straipsnio 7 dalyje nustatyta:

„7. Zona laikoma valstybei svarbiu projektu.“

Siūloma redakcija. Pakeisti 3 straipsnio 7 dalį ir ją išdėstyti taip:

„7. Zona laikoma valstybei svarbiu projektu. Šis statusas nepanaikina ir neriboja pareigos laikytis aplinkos apsaugos, saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų, miškų, kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių, inventorizuotų EB svarbos buveinių, įskaitant dar ministro įsakymu nepatvirtintas buveines, sengiriu, potencialių sengiriu, brandžių ir perbrendusių medynų, želdynų, vandens, kraštovaizdžio, visuomenės sveikatos, teritorijų planavimo, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo ir suinteresuotos visuomenės informavimo bei dalyvavimo reikalavimų.“

5. Dėl konkurso kriterijų papildymo aplinkosaugos, klimato ir visuomenės interesų kriterijais

Problema. Konkurso pasiūlymų vertinimo kriterijai projekte orientuoti į ekonominį pagrindimą, investicijas, darbo vietas, infrastruktūros etapus ir įmokas. Tokia logika neužtikrina, kad laimėtojas būtų atrenkamas pagal mažiausio poveikio aplinkai, žiediško, žaliosios infrastruktūros, taršos prevencijos ir bendruomenių interesų kriterijus. Viešojo intereso požiūriu LEZ valdymo bendrovė turi būti parenkama ne tik pagal finansinį pajėgumą, bet ir pagal gebėjimą valdyti ilgalaikį poveikį aplinkai.

Dabartinė projekto formuluotė. Projekto 4 straipsnio 6 dalyje nustatyti konkurso pasiūlymų vertinimo kriterijai: ekonominis pagrindimas, vietinio verslo skatinimo planas, investuotojų pritraukimo etapai ir darbo vietas, investicijų dydis ir jų dalis infrastruktūrai, veiklos ir infrastruktūros pritaikymo etapai bei terminai, įmokų bendriems zonos reikalams rinkimo planas.

Siūloma redakcija. Papildyti 4 straipsnio 6 dalį naujais 7–10 punktais:

„7) planuojamų veiklų ir infrastruktūros poveikio aplinkai prevencijos, mažinimo ir kompensavimo priemonių planą;“

„8) žaliosios infrastruktūros, želdynų, biologinės įvairovės, vandens apsaugos, paviršinių nuotekų tvarkymo, energinio efektyvumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos priemonės;“

„9) priemonės, užtikrinančios, kad zonos veikla neblogintų saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų, Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių, įskaitant inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių, sengirių, potencialių sengirių, 100 metų ir vyresnių medynų, ypač 130 metų ir vyresnių medynų, qžuolų ir kitų plačialapių medynų, miškų, želdynų, vandens telkinių ir kraštovaizdžio būklės;“

„10) suinteresuotos visuomenės, vietos bendruomenių ir aplinkos apsaugos institucijų informavimo bei dalyvavimo priemonės.“

6. Dėl LEZ veiklos rezultatų stebėsenos papildymo aplinkosaugos rodikliais

Problema. Projekto 12 straipsnyje numatoma zonų veiklos rezultatų stebėseną, tačiau jos turinys iš esmės orientuotas į verslo planų įgyvendinimą, veiklos rezultatus ir įtaką valstybės ūkio rodikliams. Nėra aiškiai įtvirtinta, kad turi būti stebimas ir LEZ poveikis aplinkai, žemės naudojimui, želdynams, vandeniui, taršai, kraštovaizdžiui ir bendruomenėms. Tokia stebėseną būtina, nes LEZ statusas suteikia ilgalaikes privilegijas ir žemės naudojimo režimą, todėl visuomenė turi turėti galimybę matyti ne tik ekonominę, bet ir aplinkosauginę šių teritorijų kainą.

Dabartinė projekto formuluotė. Projekto 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad zonų veiklos rezultatų stebėseną apima zonų ir jų valdymo bendrovių veiklos rezultatų stebėseną bei teisinio reguliavimo efektyvumo stebėseną. 12 straipsnio 3 dalyje viešojo įstaiga įpareigojama stebėti verslo planų įgyvendinimą, veiklos rezultatus, raidos tendencijas ir įtaką valstybės ūkio rodikliams.

Siūloma redakcija. Pakeisti 12 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Zonų veiklos rezultatų stebėseną atlieka Ministerija. Zonų veiklos rezultatų stebėseną apima: 1) zonų ir jų valdymo bendrovių veiklos rezultatų stebėseną; 2) teisinio reguliavimo efektyvumo stebėseną; 3) zonų steigimo, plėtros ir veiklos poveikio aplinkai, žemės naudojimui, miškams, kartinėms ir potencialioms kartinėms miško buveinėms, inventorizuotoms EB svarbos buveinėms, įskaitant dar ministro įsakymu nepatvirtintas buveines, sengirių, potencialių sengirių ar brandžių medynų požymių turintiems plotams, želdynams, biologinei įvairovei, vandens telkiniams, kraštovaizdžiui, taršai, klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui, visuomenės sveikatai ir vietos bendruomenėms stebėseną.“

Papildyti 12 straipsnio 3 dalį nauju punktu:

„8) kiekvienais metais viešai skelbia apibendrintus duomenis apie zonų poveikį aplinkai, taikytas poveikio aplinkai prevencijos, mažinimo ir kompensavimo priemones, želdynų ir biologinės

įvairovės būklę, vandens apsaugos priemonės, taršos prevenciją ir suinteresuotos visuomenės dalyvavimą.“

7. Dėl valstybinės žemės nuomos be aukciono LEZ teritorijose

Problema. Lydimuoju Žemės įstatymo 9 straipsnio pakeitimo projektu siūloma papildyti atvejus, kai LEZ teritorijoje esanti valstybinė žemė gali būti išnuomojama be aukciono. Siūlomas reguliavimas gali būti suprantamas kaip automatinis prioritetas veiklos tęstinumui ar plėtrai, neįtvirtinant aiškių aplinkosauginių ribų. Viešojo intereso požiūriu be aukciono suteikiamos teisės į valstybinę žemę turi būti siejamos su aiškiais sąlygomis: negali būti bloginama saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų, miškų, želdynų, vandens telkinių ar kitų gamtinių vertybių būklė, o reikalingos aplinkosauginės procedūros turi būti atliktos prieš sudarant nuomos sutartį.

Žemės įstatymo 9 straipsnio 6 dalį siūloma papildyti 9¹ punktu, pagal kurį LEZ teritorijoje gali būti be aukciono išnuomotas ne tik sklypas ar jo dalis, kuriame investuotojas vykdė veiklą iki LEZ veiklos termino pabaigos, bet ir besiribojantis valstybinės žemės sklypas, jeigu jis reikalingas įsipareigojimams pagal investicijų sutartį įgyvendinti. Tokia formuluotė be papildomų saugiklių gali sudaryti sąlygas LEZ plėtrą vykdyti į gretimas gamtines ar žaliąsias teritorijas, pakankamai neįvertinus alternatyvų ir viešojo intereso.

Dabartinė projekto formuluotė. Žemės įstatymo 9 straipsnio pakeitimo projektu siūloma papildyti 9 straipsnio 6 dalį 9¹ ir 9² punktais, numatant valstybinės žemės nuomą be aukciono, kai žemė yra LEZ teritorijoje ir reikalinga investicijų projektui arba kai nutraukta zonos veikimo pagrindų sutartis ir valstybinės žemės nuomos sutartis pasibaigusi.

Siūloma redakcija. Pakeisti siūlomą Žemės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 9¹ punktą ir jį išdėstyti taip:

„9¹) ji yra laisvosios ekonominės zonos teritorijoje ir yra reikalinga investicijų projektui, dėl kurio sudaryta Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 16 punkte numatyta investicijų sutartis, įgyvendinti, jeigu iki valstybinės žemės nuomos sutarties sudarymo yra atliktos visos pagal teisės aktus privalomos teritorijų planavimo, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo ir visuomenės informavimo procedūros ir nustatyta, kad tokia nuoma bei planuojama veikla neblogins saugomų teritorijų, „Natura 2000“ teritorijų, Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių, įskaitant inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių, saugomų rūšių buveinių, miškų, sengirių, potencialių sengirių, 100 metų ir vyresnių medynų, ypač 130 metų ir vyresnių medynų, qžuolų ir kitų plačialapių medynų, želdynų, vandens telkinių, kraštovaizdžio ir kitų aplinkos vertybių būklės. Šiuo atveju gali būti be aukciono išnuomotas valstybinės žemės sklypas (jo dalis), kuriame investuotojas vykdė ūkinę veiklą iki laisvosios ekonominės zonos veiklos termino pabaigos, ir besiribojantis valstybinės žemės sklypas, jei jis reikalingas įsipareigojimams pagal investicijų sutartį įgyvendinti ir atitinka šiame punkte nustatytas sąlygas;“

Papildyti siūlomą Žemės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 9² punktą antruoju sakiniu:

„Šiuo pagrindu valstybinės žemės nuoma be aukciono negali būti taikoma taip, kad būtų apeinami privalomi aplinkosaugos, teritorijų planavimo, poveikio aplinkai vertinimo, „Natura 2000“ teritorijų apsaugos, EB svarbos buveinių, įskaitant inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių, saugomų rūšių buveinių, sengirių, potencialių sengirių, 100 metų ir vyresnių medynų, ypač 130 metų ir vyresnių medynų, qžuolų ir kitų plačialapių medynų, želdynų, miškų, vandens telkinių, kraštovaizdžio apsaugos ir suinteresuotos visuomenės dalyvavimo reikalavimai ar procedūros.“

8. Dėl draudžiamų ir ribojamų veiklos sričių bei specialiųjų žemės naudojimo sąlygų

Problema. Derinimo pažymyje matyti, kad buvo siūlyta LEZPI projekto 7 straipsnį papildyti ribojimais veiklai, kuri draudžiama LEZ teritorijoje esančių specialiųjų žemės naudojimo sąlygų ar apsaugos zonų reikalavimais, tačiau į šią pastabą neatsižvelgta. Manome, kad specialiajame LEZ reguliavime turi būti aiškiai įtvirtinta, jog LEZ režimas negali būti suprantamas kaip pagrindas apeiti specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, saugomų teritorijų, „Natura 2000“, gamtos paveldo objektų, želdynų ar miškų apsaugos reikalavimus.

Siūloma redakcija. Papildyti LEZPI projekto 7 straipsnį nauja dalimi:

„Zonoje draudžiama vykdyti ūkinę veiklą, statinių statybą, infrastruktūros įrengimą ar kitus darbus, kurie prieštarauja Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, saugomų teritorijų planavimo dokumentuose, saugomų teritorijų nuostatuose, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų apsaugos tiksluose, gamtos paveldo objektų apsaugos reglamentuose ar kituose aplinkos apsaugą, miškų, želdynų, kraštovaizdžio, vandens telkinių, Europos Bendrijos svarbos buveinių, įskaitant inventorizuotas, bet ministro įsakymu dar nepatvirtintas buveines, kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių, saugomų rūšių buveinių, sengirių, potencialių sengirių, ažuolų ir kitų plačialapių medynų, brandžių ir perbrendusių medynų apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytiems reikalavimams.“

9. Dėl viešinimo ir visuomenės dalyvavimo

Problema. LEZ steigimas ar plėtra gali turėti ilgalaikių padarinių konkrečiai teritorijai, žemės naudojimo struktūrai, kraštovaizdžiui ir vietos bendruomenėms. Todėl vien institucinis derinimas nėra pakankamas. Visuomenė turi turėti realią galimybę laiku susipažinti su teritorijos ribų planu, alternatyvomis, institucijų išvadomis ir poveikio aplinkai vertinimo ar kitais aplinkosauginiais dokumentais.

Siūloma redakcija. Papildyti LEZPI projekto 3 straipsnį nauja dalimi:

„Siūlymas steigti zoną, keisti zonos ribas ar plėsti zonos teritoriją, kartu su teritorijos ribų planu, alternatyvų analize, šio straipsnio 2 dalyje nurodytais dokumentais ir kompetentingų institucijų išvadomis, viešai paskelbiamas Teisės aktų informacinėje sistemoje ir, kai taikoma, teritorijų planavimo dokumentų viešinimo informacinėse sistemose. Suinteresuotai visuomenei sudaroma galimybė pateikti pastabas ir pasiūlymus iki sprendimo priėmimo.“

Apibendrinimas

1. Prašome neapsiriboti bendru šio teisės aktų paketo derinimu su Aplinkos ministerija ir Nacionaline žemės tarnyba, o įtvirtinti pareigą gauti šių institucijų išvadas kiekvienu konkrečiu LEZ steigimo, ribų keitimo, plėtros ar besiribojančio valstybinės žemės sklypo nuomos be aukciono atveju.
2. Prašome papildyti LEZPI projektą aiškiais teritorijų atrankos principais, suteikiant prioritetą jau pažeistoms ir urbanizuotoms teritorijoms bei nustatant saugiklius miško žemei, saugomoms teritorijoms, „Natura 2000“, gamtiniam karkasui, inventorizuotoms EB svarbos buveinėms, įskaitant dar ministro įsakymu nepatvirtintas buveines, kertinėms ir potencialioms kertinėms miško buveinėms, šlapynėms, rekreacinėms teritorijoms, ažuolų ir kitų plačialapių medynams, brandiems želdiniams, sengirių ir potencialių sengirių požymių turintiems miškams, 100 metų ir vyresniems medynams, o ypač 130 metų ir vyresniems medynams.
3. Prašome papildyti Žemės įstatymo 9 straipsnio pakeitimą saugikliu, kad besiribojantis valstybinės žemės sklypas LEZ plėtrai be aukciono nebūtų išnuomojamas neįvertinus aplinkosauginių, žemės naudojimo, teritorijų planavimo ir viešojo intereso aspektų.
4. Prašome papildyti LEZ steigimo konkurso kriterijus aplinkosaugos, žaliosios infrastruktūros, želdinių, vandens, kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir klimato rizikų valdymo kriterijais.

5. Siūlomas LEZ reguliavimo atnaujinimas šiuo metu per siaurai apibrėžia viešąją naudą – ji iš esmės siejama su investicijomis, verslo sąlygomis ir darbo vietomis. Tačiau viešasis interesas apima ir teisę į saugią, švarią, gyvybingą aplinką, biologinės įvairovės apsaugą, skaidrų valstybinės žemės naudojimą ir realų visuomenės dalyvavimą.
6. Prašome projektą papildyti aiškiais aplinkosaugos ir visuomenės dalyvavimo saugikliais, o iki jų įtraukimo nepritarti projekto nuostatomis ta apimtimi, kuria jos sudaro sąlygas steigti ar plėsti LEZ teritorijas, nuomoti valstybinę žemę be aukciono ar tęsti veiklą be aiškaus aplinkosauginio vertinimo ir viešojo intereso apsaugos.
7. Taip pat prašome projektą papildomai derinti su Aplinkos ministerija, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba, Nacionaline žemės tarnyba, savivaldybėmis ir suinteresuota visuomene, kai projekto taikymas gali turėti poveikį saugomoms teritorijoms, miškams, želdynams, „Natura 2000“ teritorijoms, inventorizuotoms EB svarbos buveinėms, įskaitant dar ministro įsakymu nepatvirtintas buveines, kertinėms ir potencialioms kertinėms miško buveinėms, saugomų rūšių buveinėms, ažuolų ir kitų plačialapių medynams, sengirių ar potencialių sengirių požymių turintiems miškams, 100 metų ir vyresniems medynams, ypač 130 metų ir vyresniems medynams, vandens telkiniams ar kitoms gamtinėms vertybėms.

Pažymime, kad mūsų organizacijos veikla laikytina visuomenės dalyvavimo viešojo intereso klausimais veikla pagal Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo 3135 straipsnį ir remiasi Orhuso konvencija.

Pagrindinės nuorodos:

TAIS projektas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/f55e37d04e0d11f18091f24c9e0d719a>

Lietuvos Respublikos Konstitucija: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>

Orhuso konvencija: <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text>

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0539E2FEB29E>

Saugomų teritorijų įstatymas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5627>

Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46c841f2a1c311e9aab6d8dd69c6da66>

VšĮ „Girių inspekcija“ kreipimasis dėl laikinų apsaugos priemonių didžiausios rizikos buveinių plotuose, kertinių miško buveinių ir Europos Bendrijos svarbos buveinių apsaugos audito: https://giriuinspekcija.lt/wp-content/uploads/2026/05/Giriu_inspekcija_kreipimasis_del_buveiniu_apsaugos_audito_s2026-05-22-1-1.pdf

Aplinkos ministerijos informacija apie projektą „EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimas, palankios apsaugos būklės kriterijų nustatymas ir monitoringo sistemos sukūrimas“: <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritis-1/gamtos-apsauga/saugomos-teritorijos-ir-krastovaizdis-zeldynai/igyvendinti-projektai/eb-svarbos-naturaliu-buveiniu-inventorizavimas-palankios-apsaugos-bukles-kriteriju-nustatymas-ir-monitoringo-sistemas-sukurimas/>

Pagarbiai,

VšĮ „Girių inspekcija“